

Inntektsulikhet i Norge

Erik Fjærli

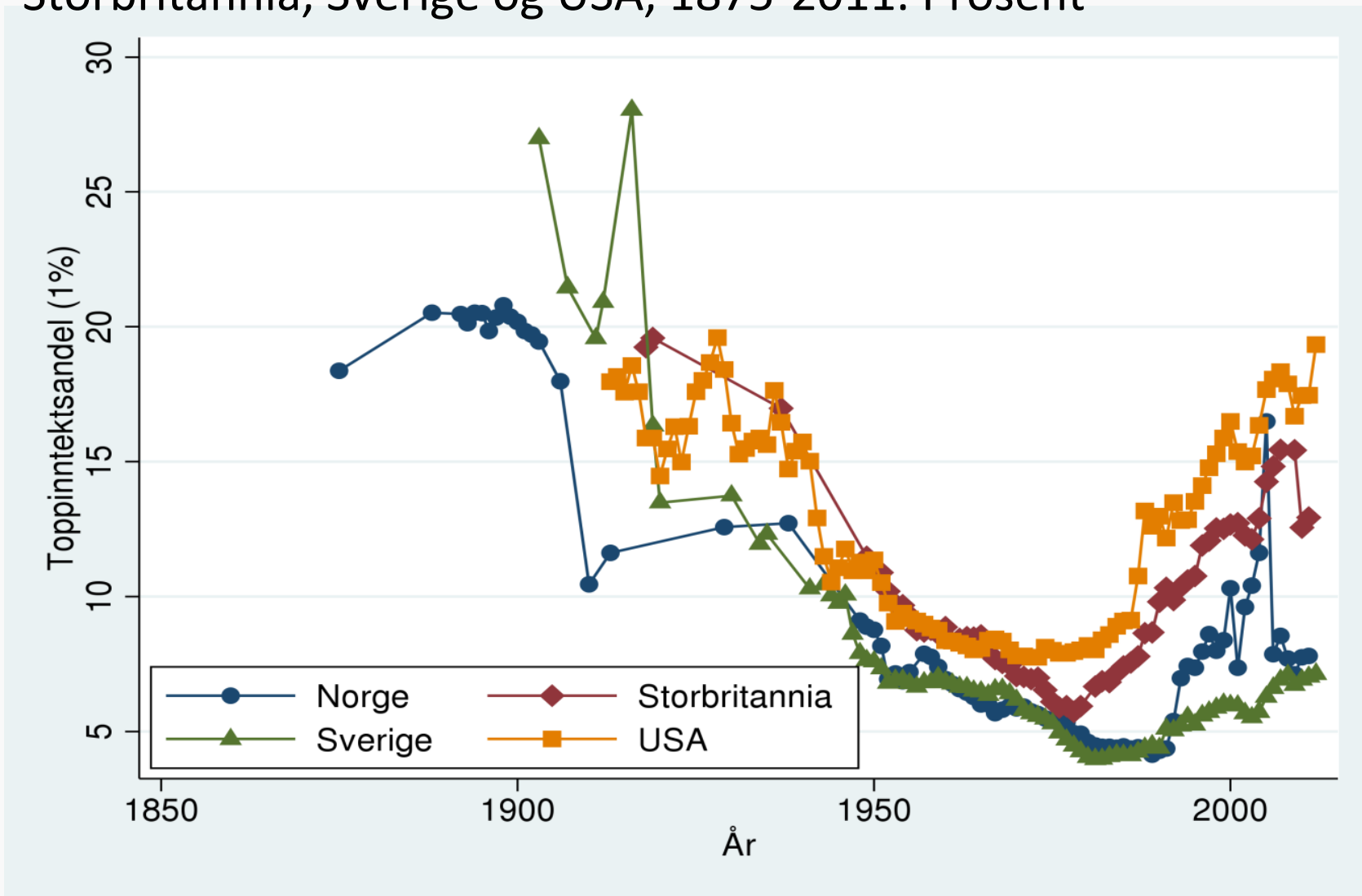
Forskningsavdelingen, Statistisk sentralbyrå

Politisk salong «Velferd, ulikhet og nødvendig åpenhet», Fagforbundet 26 august 2016

Disposisjon

- Historisk utvikling av toppinntektsandeler
- Fra markedsinntekt til materiell velferd
- Inntektsfordelingen de siste 30- 40 årene
- Fattigdom – hovedtrekk
- Omfordeling via skattesystemet: Noen fallgruver
- Oppsummering

Inntektsandelen til de 1 prosent med høyest inntekt i Norge, Storbritannia, Sverige og USA, 1875-2011. Prosent

Hva menes med inntekt og inntektsulikhet?

- De historiske seriene for toppinntektsandelene i Norge og andre OECD-land er basert på rapporterte skattbare personinntekter
- Toppinntektsandeler gir begrenset informasjon om ulikhet i fordelingen av skattbare personinntekter.
- Et mål for ulikhet må kunne fange opp enhver endring i inntektsforskjellene mellom enhetene i den populasjonen en undersøker.

Hva menes med inntekt...

- Skatterapporterte inntekter gir **ikke** et komplett bilde av den materielle velferden til innbyggerne i samfunnet
- Siden alle medlemmene i et hushold vil nyte godt av den inntekten husholdet rår over (**summen av arbeidsinntekter, kapitalinntekter og kontantoverføringer fratrukket skatt**), er det inntektene til husholdene som benyttes i statistikk og analyser av inntektsulikhet
- En helhetlig analyse av inntektsulikhet forutsetter at inntektsbegrepet blir utvidet til å **inkludere verdien av offentlige tjenester**

Fra markedsinntekt til økonomisk velferd

- Ulikhet i 2013-fordelingen av:
 - Markedsinntekt (personer 25-65 år) $G = 0,42$
 - Markedsinntekt (hushold) $G = 0,36$
 - Disponibel inntekt = markedsinntekt –
inntektsskatt + kontantoverføringer $G = 0,24$
 - Disponibel inntekt + kommunale tjenester $G = 0,21$

Sentrale drivkrefter bak utviklingen de siste 30-40 årene

- Økt lønnsulikhet på 80-tallet (Olje og finans)
- Økte toppinntektsandeler som følge av økte kapitalinntekter de siste 20-30 årene (Liberalisering av kredittmarkedet på 80-tallet og skattereformen i 1992)
- Økt innvandring fra fattige ikke-vestlige land de siste 20 årene
- I Oslo, var **Gini-koeffisienten 0,303** for hele befolkningen i 2013. Tar man ut innvandrerbefolkningen, synker den til **0,279**. Det vil si at **Gini-koeffisienten øker med 8,6 prosent**

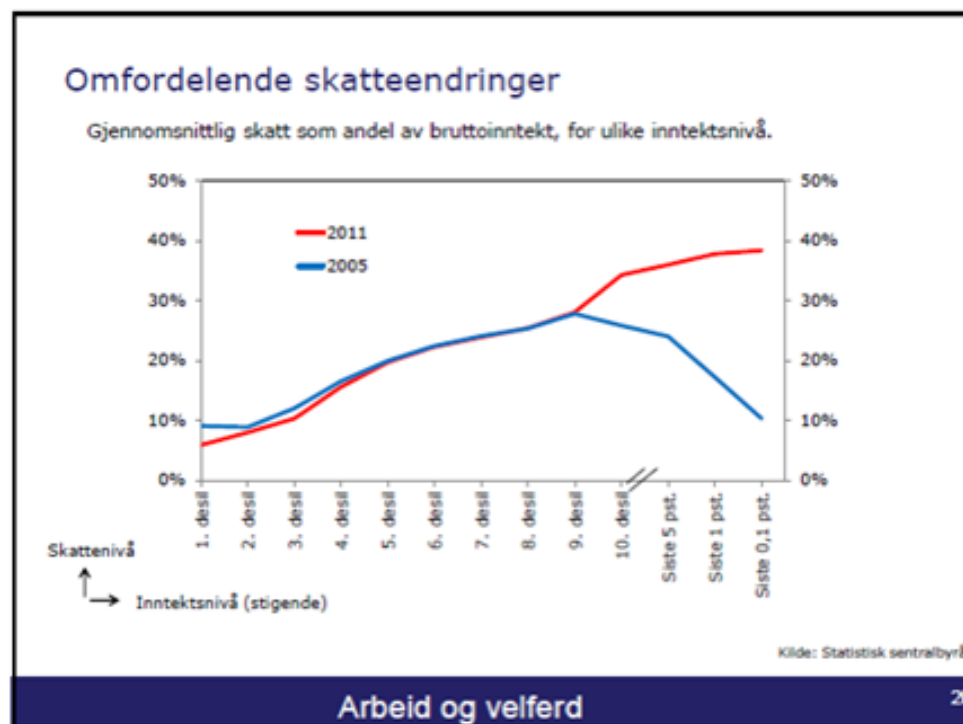
Fattigdom - hovedtrekk

- Inkludering av **offentlige tjenester halverer estimatene av antall fattige**
- Innvandrere fra **ikke-vestlige land** er betydelig **overrepresentert** blant de fattige
- Stor sannsynlighet for vedvarende fattigdom blant innvandrere som opplever fattigdom
 - Inn- og utstrømning fra fattigdom henger nøye sammen med endringer i yrkesaktivitet
 - Innvandrere **overrepresentert** blant de langtidsfattige

Kilder: Bhuller, M. og R. Aaberge (2010): "Vedvarende økonomisk fattigdom blant innvandrere 1993-2007", Rapport 32/2010, Statistisk sentralbyrå.

Aaberge, R., A. Langørgen and P. Lindgren (2016): The distributional Impact of Public Services. Chapter 8 in Atkinson, A.B., Guio, A.-C. and Marlier, E. (eds.), *Monitoring Social Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Omfordeling via skattesystemet: Noen fallgruver

Kilde:
Finansdepartementet

Omfordeling og (endring i) gjennomsnittsskatt

- $Gjennomsnittsskatt = \frac{Skatt}{Inntekt}$

Husholdningenes aksjeutbytte 2000- 2008

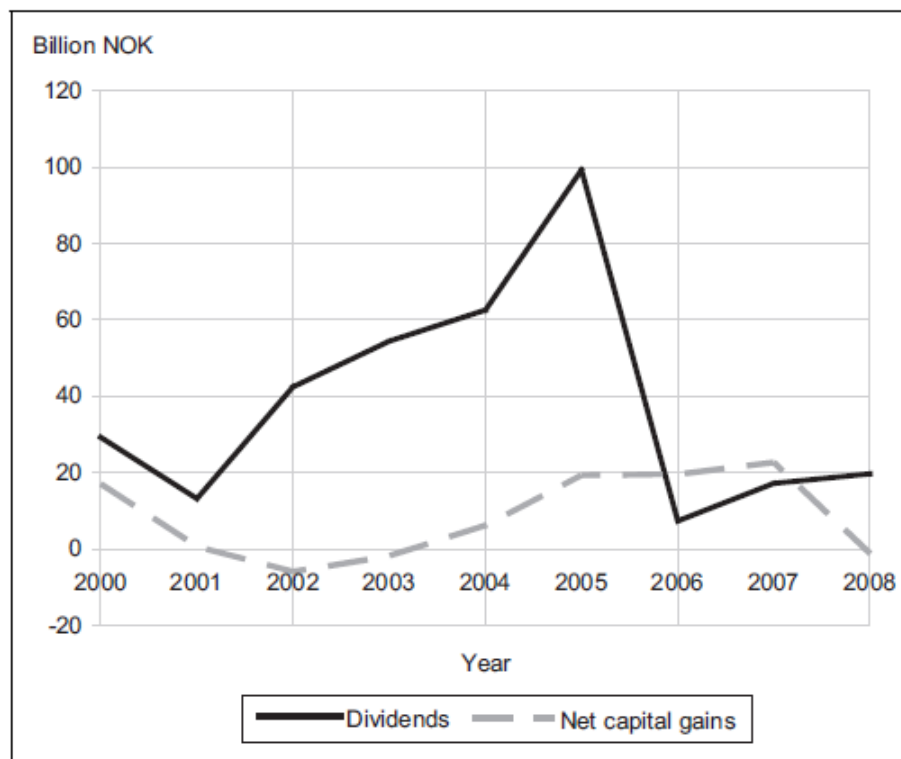

Figure 2. Development in dividends and net capital gains, 2000–2008

Kilde: Thoresen, Bø,
Fjærli og Halvorsen,
Public Finance
Review (40), 2012

Skattesystemets omfordelende effekt med ulike inntektsdefinisjoner

Thoresen, Bø, Fjærli
og Halvorsen, 2012

Figure 4. Redistributive effect (Reynolds–Smolensky index) 2000–2008, measured by four definitions of income

Oppsummering

- Gåte: Hvorfor er Gini-koeffisienten i Norge fortsatt relativt lav på tross av stor formuesulikhet og den store økningen i andelen av markedsinntektene som tilfaller de rikeste personene?
- (i) Omfordeling via husholdet
- (ii) Skatte- og overføringssystemet og den offentlige tjenesteproduksjonen bidrar til betydelig omfordeling av økonomisk velferd
- (iii) Gini-koeffisienten endrer seg ikke mye som følge av endringer i den øverste delen av inntektsfordelingen
- «Skjulte» inntekter i nært eide aksjeselskaper

Takk for oppmerksomheten!